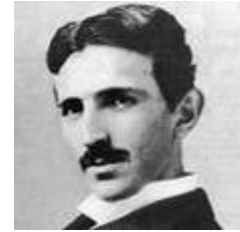

О ТЕСЛИ У ВАШИНГТОНУ

Човек који је обасјао свет

Аутентичан снимак говора њујоршког градоначелника на радију поводом Теслине смрти у Гете институту у центру града

(Од нашег специјалног извештача)

ВАШИНГТОН, 15. маја – „Ми не можемо да жалимо Николу Теслу кад је његов живот тријумфалан. Ми славимо његов допринос нашем животу, који је трајан онолико колико и човек и цивилизација... Америка и Југославија поносне су на Теслу...“.

Речи некадашњег градоначелника Њујорка Фјорела Лагвардије о Теслином ванвременском делу, песнику науке, човеку који није имао времена ни жеље за новцем ни славом, генију који је осветлио свет, одјекивале су јуче поподне у малој сали Гете института у центру Вашингтона, где је у организацији Круга Орфелин одржано предвечерје посвећено Николи Тесли.

Узбудљивост овог поподнева постигнута је захваљујући оригиналном снимку говора на радију који је одржао градоначелник Њујорка 10. јануара 1943. године, три дана пошто је Никола Тесла, најславнији српски Њујорчанин умро у 87. години у соби на тридесет трећем спрату хотела „Њујоркер“. Доктор Љубо Вујовић, генерални секретар Теслиног друштва са седиштем у Њујорку, донео је овај јединствени аудио-запис о Тесли на коме се може чути и интерпретација песме „Тамо далеко“ коју је Тесла посебно волео јер је говорила о његовом завичају.

„Трагање за овим јединственим акустичним записом трајало је 60 година и пронашли смо га прошле године у Архиви града Њујорка где је стајао забачен и закључан. Да га нисмо ми извукли, он вероватно не би угледао светлост дана. Сматрамо да је то веома важно, јер је то једини акустични документ у вези са Николом Теслом. Већ много година наше удружење покушава да пронађе филм о Николи Тесли, његов говор и глас, и његов изглед. Нисмо до сада, на жалост, успели, мада знамо да такав филм постоји, каже за „Политику“ доктор Љубо Вујовић. Сваког десетог јула, Никола Тесла је у хотелу Њујоркер где је живео последњих десет година свог живота (1933–1943), славио са новинарима, научницима, песницима и политичарима свој

рођендан. Све су то снимале и тадашње америчке филмске новости, али такви документарни снимци једноставно још не могу да се пронађу.

То можда само појачава мит о овом генију који је своју науку, и симболично – открићем светла, и формално – одрекавши се свих формалности и новца, уздигао на ниво највише хуманистичке поетике.

Дискусију међу публиком од свега четрдесетак „српских Американаца“ који се у региону Вашингтона углавном баве високопрофесионалним пословима из електротехнике, физике, хемије, биологије и медицине, подстакао је и емитовани филм балета „Тесла и Катарина“ у режији Љиљане Којић-Богдановић, у којем балетским бравурама Константин Костјуков преноси понешто из Теслиног најинтимнијег живота. Верује се да је Тесла страсно волео жену свог најбољег пријатеља Роберта Андервуда Џонсона, Катарину. То му, међутим, није сметало да одржава блиско пријатељство са њеним мужем у чијој је кући упознао тадашњу уметничку и политичку елиту Њујорка.

На Теслиној сахрани, како извештава „Њујорк тајмс“ од 13. јануара 1943, у катедрали Сент Џон службу су на српском језику вршили високи свештеници Српске православне цркве. Више од две хиљаде особа присуствовало је овој церемонији, а ковчег су чували нобеловци, научници, и уметници.

А када се, јуче, изашло из Гете института, вече је већ било пало, али на Седмој авенији у америчкој престоници није владала тама. Америка која се за то још занима, зна да захвалност за светлост дугује генију, Николи Тесли.

Зорана Шуваковић